

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

SERIES 3: 49 - AHAVAT RE'IM - LEARNING TO LOVE PEOPLE WE DON'T LIKE

OU ISRAEL/BEIT KNESSET HANASI - SPRING 2026

- As we will see below, the Torah requires us - as a foundational mitzva - to develop 'ahava' for other Jews and to manifest this in the way we treat them.
- We normally understand this to mean 'love' - an emotional connection which goes beyond simply liking others. But, in truth, there are many Jews in the world that we simply don't like. This could be:
 - because they are objectively unlikable.
 - because of the way they treated us personally¹.
 - because they belong to a group in Klal Yisrael that we feel is deeply misguided and damaging to our nation.
- How can we create a pathway to a much deeper and broader 'Ahavat Re'im'?

1. זה הספר הנקרא ספר בראשית, נקרא בפי הנביאים **ספר הישר**. כדאיתא במ' עבודת כוכבים (כה). על שני מקראות - בס' יהושע (יהושע י"ג) **הלא היא כתובה על-ספר הישר**, ובס' שמואל ב' (שמואל ב' א"ח) **וַיֹּאמֶר לְלִמְד בְּגִי-יְהוּדָה קָשֶׁת הַנֶּה כְּתוּבָה עַל-סֵפֶר הַיֵּשָׁר**. ומפרש ר' יוחנן זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים שנאמר (במדבר כ"ג: ט) **תָּמַת וַנִּפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל**. ויש להבין הטעם למה קרא בלעם את אבותינו בשם 'ישרים' ביחוד ולא 'צדיקים' או 'חסידים' וכדומה? וגם למה מכונה זה הספר ביחוד בכנוי ישרים. ובלעם התפלל על עצמו שיהא אחריתו כמו בעלי זה הכנוי. והענין דנתבאר בשירת האזינו עה"פ (דברים ל"ד) **הַצּוֹר תִּמְנִים פְּעֻלּוֹגוֹ צְדִיק וְיֵשָׁר הוּא**. דשבח ישר הוא נאמר להצדיק דין הקדוש ברוך הוא בחרבן בית שני שהיה (דברים ל"ב) **דָּוָר עֲקָשׁ וּפְתִלְתָּל**. ופירשנו שהיו צדיקים וחסידים ועמלי תורה אך לא היו ישרים בהליכות עולמם. ע"כ מפני שנאת חנם שבלבם זה את זה חשדו את מי שראו שנוהג שלא כדעתם ביראת ה' שהוא צדוקי ואפיקורס. ובא עי"ז לידי שפיכות דמים בדרך הפלגה ולכל הרעות שבעולם עד שחרב הבית. ועי"ז היה צדוק הדין - שהקב"ה ישר הוא ואינו סובל צדיקים כאלו אלא באופן שהולכים בדרך הישר גם בהליכות עולם ולא בעקמימות אף על גב **שהוא לשם שמי**, דזה גורם חרבן הבריאה והריסות ישוב הארץ. וזה היה שבח האבות - שמלבד שהיו צדיקים וחסידים ואוהבי ה' באופן היותר אפשר, עוד היו ישרים. היינו שהתנהגו עם אוה"ע אפי' עובדי אלילים מכוערים, מכל מקום היו עמם באהבה וחשו לטובתם באשר היא קיום הבריאה. כמו שאנו רואים כמה השתטח אברהם אבינו להתפלל על סדום, אף על גב שהיה שנה אותם ואת מלכם **תכלית שנאה** עבור רשתתם כמבואר במאמרו למלך סדום. מכל מקום חפץ בקיומם.

העמק דבר - פתיחה לספר בראשית

Sefer Bereishit is called 'Sefer HaYashar' - the Avot were described as 'yesharim', and not only tzadikim or chasidim, in order to underline the critical importance of 'derech erez kadma leTorah'. Basic human decency and morality is an essential underpinning to the system of Torah and Mitzvot. To be a tzadik or chasid, even to be leshem Shamayim, is NOT sufficient to prevent sinat chinam and the undermining of the Jewish people.

2. ... זשעה שהיינו צא"ק וזרשותנו כמעט צבית שני נעתם ארץ וחרב הבית וגלה ישראל צבצת מחלוקת הפרושים עם הצדוקים. וגם הסב מחמת שנאת חנם הרבה ש"ד מה שאינו מן הדין. היינו זשעה שראה פרוש שאחד מיקל צא"ק דבר אע"ג שלא היה צדוקי כלל אלא עשה עצירה, מ"מ מחמת ש"ח היה שופטו לצדוקי שמורידין אותו. ומזה נתרצה ש"ד צביתר ולשם מלוב זטעות. וכ"ז אינו רחוק מן הדעת להגיע ח"ו צעת כזאת ג"כ אשר עפ"י ראות עיני א' ממחזיקי הדת ידמה שפלוני אינו מתנהג עפ"י דרכו צבצות ה' וישפטנו למינות ויתרחק ממנו ויהיו רודפים זא"ז צביתר דמיון כוזב ח"ו. ושחת כל עם ה' חלילה **זכו אפילו אם היינו צארלנו וזרשותנו!**

שו"ת משיב דבר חלק א סימן מד

The Netziv also presents a stark warning in his famous responsum "Ma'amar al Yamin u-Semol", which he wrote in response to an article published by the growing Hungarian Orthodox community. He voices fierce opposition to the communal isolationism proposed by some communities and warns that the colossal damage inflicted on the Jewish community in ancient Judea due to sinat chinam could once again destroy the new Jewish yishuv in Eretz Yisrael².

1. I am not addressing here to cases in which people are subjected to different types of abuse by others. In such situations, the primary objective is to remove the victim from ongoing harm (physical, emotional and psychological). This will inform the extent to which they should continue to interact (if at all) with the other or even to try and mentally accept or reconcile their actions.

2. However, it is important to avoid the mistake of portraying the Netziv anachronistically as a contemporary liberal espousing tolerance for all people irrespective of their views. He

- These sentiments are wonderful in theory, but how can we develop strategies for applying this in practice in our stressed and fractured society?

3. הגר'א אמר שעיקר העמל של אדם צריך להיות על עבירות בין אדם לחבירו בכל הדקדודים.

עץ החיים עה, נפש החיים עמ' תלד (דפוס רובין, בני ברק)

According to the Gr'a, our main Avodat Hashem should be focused on Bein Adam Lechavero, as a detailed study. As such, we should use this as an opportunity to learn in depth the halachot of the many interpersonal mitzvot.

A] UNDERSTANDING THE OBLIGATION OF AHAVAT RE'IM

4. לֹא־תִקֹּם וְלֹא־תִטַּר אֶת־בְּנֵי עַמְּךָ וְאֶהְבֵּת לְרֵעֶךָ כְּמוֹד אֲנִי ה'

ויקרא יט"ח

The mitzva of Ahavat Re'im comes immediately after the issur of nekima and netira and raises some difficult questions.

5. ואהבת לרעך כמוך - אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה.

רש"י שם

Rashi cites Rabbi Akiva - Ahavat Re'im is a 'klal gadol baTorah'.

6. אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה, כלומר שהרבה מצוות שבתורה תלויין בכך, שהאוהב חבירו כנפשו לא יגנוב ממונו ולא ינאף את אשתו ולא יונהו בממון ולא בדברים ולא יסיג גבולו ולא יזיק לו בשום צד. וכן כמה מצוות אחרות תלויות בזה, ידוע הדבר לכל בן דעת

ספר החינוך מצוה רמג

The Chinuch understands the concept of 'klal gadol' to mean that this mitzva goes along with many other mitzvot Bein Adam Lechavero. When a person fulfills (or breaks) other mitzvot, there is also a fulfillment/breach of Ahavat Re'im.

7. ותרחם לחברך כותך אנה'.

תרגום אונקלוס שם

Targum Unkelos is a direct translation ...

8. ותרחמי לחברך דמן את סני לך לא תעביד ליה אנה'.

תרגום יונתן בן עוזיאל שם

... but Targum Yonatan turns the mitzva into a negative obligation.

9. מכל מקום אחי שינה לומר לו בלשון שלילה 'דעלך סני כו' דתרגום מלישנא דקרא הל"ל ותרחמיה לחברך כותך כתי"ל! וי"ל דמשמע ליה דקרא לא איירי אלא בכי האי גוונא בל"ת דגזייה לא תקום ולא תעור כתיב, ועלה קאי ואהבת לרעך וגוי' שלא תעשה לו רעה מכל דסני לך כו' אצל לגבי לעשות לו טובה לא קאמר ואהבת לרעך כמוך, כדאמרינן חייך קודמין לחיי אחיך וכן מוכיחין דברי ת"י ע"ש ודו"ק

מהרש"א ח"א שבת לא.

The Maharsha explains that we learn this from the negative context of the mitzva - connected with 'do not take revenge'. Thus the **chiyuv** is **NOT TO BE** inconsiderate, rude etc. Performing active kind deeds is a **mitzva kiyumit** - ie the fulfillment of a Torah mitzva IF you do it, but without a Torah obligation so to do (but see below).

clearly rejects non-Orthodox movements as illegitimate and was vociferous in his opposition to secular Jews building the New Yishuv; at one stage he even advocated for a communal fund to encourage secular Jews to leave Eretz Yisrael and return to live in chu'l, a proposal which was strongly rejected at the time by R. Shmuel Mohilever. (Of course, there is no way to know what position the Netziv would take if he were alive today). His argument was for tolerance within the Orthodox world and to never fall into the trap of sinat chinam by labeling Orthodox groups with whom one disagrees as heretics. For a full analysis of the Netziv's position see R. Gil Per's article 'No Two Minds are Alike': *Tolerance and Pluralism in the Work of Netziv*, The Torah U-Madda Journal, Vol. 12 (2004), pp. 74-98, available at <https://www.jstor.org/stable/40914703>. See also <https://www.torahmusings.com/2014/03/the-netziv-and-open-orthodoxy/>.

10. שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי א"ל גייירני ע"מ שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת דחפו באמת הבנין שבידו בא לפני הלל גייריה אמר לו דעלך סני לחברך לא תעבידו זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה הוא - זיל גמור!

שבת לא.

Hillel reduced the essence of Judaism to not doing to others what you would not have done to you.

11.

<p>לא תרעה לא תגאף לא תגנוב לא תענה ברעך עד שקר לא תחמד בית רעך לא תחמד אשת רעך ועבדו וצמיתו ושורו וחסמו וכל אשר לרעך</p>	<p>אמר רבא ארבע אלה האצטרובי ארבע הוהוה חסיה לכודיה לא יתנה לה אצטרובי אצטרובי על פני לא תעשה לה כפי וכל הוהוה אצטרובי חסיה חסיה ואלו בארץ חסיה ואלו חסיה חסיה חסיה חסיה חסיה חסיה חסיה והא תעבידו מי אצטרובי אצטרובי אצטרובי אצטרובי אצטרובי על פניו על חסיהו וכל חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו לכודיה חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו</p> <p>לא תעביד את חסיהו אצטרובי חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו אצטרובי חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו</p> <p>והא תעביד את חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו אצטרובי חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו</p> <p>הא תעביד את חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו אצטרובי חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו</p> <p>הא תעביד את חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו אצטרובי חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו חסיהו</p>
---	--

12. והמצוה הר"ו היא שצונו לאהוב קצתנו את קצתנו כמו שנהאב עצמנו ושתהיה חמלתי ואהבתי לאחי חמלתי ואהבתי לעצמי בממונו ובגופו וכל מה שיהיה ברשותו או ירצה אותו ארצה אני אותו וכל מה שארצה לעצמי ארצה לו כמוהו וכל מה שאשנא לעצמי או למי שידבק בי אשנא לו כמוהו. והוא אמרו יתעלה ואהבת לרעך כמוך

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה רו

The Rambam in Sefer Hamitzvot describes the mitzva in very practical terms - wanting for others what you want for yourself and what they want for themselves.

13. והמצוה השלישית היא שצונו לאהבו יתעלה וזה שנתבונן ונשכיל מצותיו ופעולותיו עד שנשיגהו ונתענג בהשגתו תכלית התענוג וזאת היא האהבה המחוייבת.

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה ג

Contrast the mitzva of Ahavat Hashem which must involve emotion.

14. וטעם ואהבת לרעך כמוך - הפלגה, כי לא יקבל לב האדם שיאכזב את חזירו כאהבתו את נפשו, ועוד שכבר בא רבי עקיבא ולמד חייך קודמין לחיי חזריך. אלא מלות התורה שיאכזב חזירו בכל ענין כאשר יאכזב את נפשו בכל הטוב. ויתכן בעבור שלא אמר "ואהבת את רעך כמוך", והשוכה אותם צמלת "לרעך".

רמב"ן ויקרא יט"ז

Ramban on Chumash proves that the pasuk cannot be read literally and raises the tricky issue of 'chayecha kodmin'.

15. מצות עשה של דבריהם לבקר חולים, ולנחם אבלים, ולהוציא המת, ולהכניס הכלה, וללוות האורחים, ולהתעסק בכל צרכי הקבורה, לשאת על הכתף, ולילך לפניו ולספוד ולחפור ולקבור, וכן לשמח הכלה והחתן, ולסעודם בכל צרכיהם, ואלו הן גמילות חסדים שבגופו שאין להם שיעור, אע"פ שכל מצות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך, כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים, עשה אתה אותן לאחיד בתורה ובמצות

רמב"ם הלכות אבל פרק יד הלכה א

We saw above that the chiyuv of Ahavat Reim is essentially negative:- not to act towards others in a way that one would not want to be treated. There is however a kiyuv of the mitzva min Hatorah by acting in any way which shows chesed to others. In addition, Chazal created new chiyuvim miderabbanan to perform chesed in certain situations - e.g. hachnasat orchim, bikur cholim etc.

- APPROACH 1:**
- Focus primarily on negative side of the obligation - NOT being rude, unreasonable, insensitive etc.
 - In terms of proactive obligations, look at the sub-categories of chesed mitzvot and find opportunities to empathize with others and fulfil these mitzvot in a way that is outside our comfort zone, but does not make us feel 'poor'³.
 - Emotional bonds are great where they work for you but are not required for this mitzva.
- APPROACH 2:** R. Yissachar Frand (Ohalei Yissachar, 22) suggest a different explanation of the Rambam in source 15 - that the underlying mitzva of Ahavat Re'im IS to develop real emotional love for others and that the way to do this is to reach out to them with small acts of kindness. This will engender a personal connection which could spark the emotional bond.

B] V'HALACHTA BIDRACHAV - LOVING OTHERS AS GOD LOVES US

16. (יב) וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שֶׁאֵל מֵעַמְּךָ כִּי אִם-לְיִרְאָה אֶת-ה' אֱלֹהֶיךָ לֵלְכֵת בְּכָל-דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה אוֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת-ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ:

דברים י"ב

17. (כב) כִּי אִם-שָׂמַר תִּשְׁמְרוּן אֶת-כָּל-הַמִּצְוֹת הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אֹתְכֶם לַעֲשׂוֹתָהּ לְאַהֲבָה אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם לֵלְכֵת בְּכָל-דְּרָכָיו וּלְדַבְּקָה-בּוֹ:

דברים יא:כב

18. אַחֲרֵי ה' אֱלֹקֵיכֶם תֵּלְכוּ וְאֵתוֹ תִירָאוּ וְאֶת-מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ וּבְקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ וְאֵתוֹ תַעֲבֹדוּ וְבוֹ תִדְבְּקוּן.

דברים יג:ח

19. (ט) וְקִימְךָ ה' לֹא לְעַם קָדוֹשׁ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע-לְךָ כִּי תִשְׁמֹר אֶת-מִצְוֹת ה' אֱלֹהֶיךָ וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָּיו:

דברים כח:ט

The Torah repeats and emphasizes the mitzva to follow in God's ways as an adjunct to other related mitzvot of Ahavat Hashem, Yirat Shamayim, Devekut and Avodat Hashem.

20. ואמר רבי חמא ברבי חנינא, מאי דכתיב: (דברים יג:ח) אַחֲרֵי ה' אֱלֹקֵיכֶם תֵּלְכוּ? וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה? והלא כבר נאמר: (דברים ד:כד) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֲכָלָה הוּא! אלא להלך אחר מדותיו של הקב"ה - מה הוא מלביש ערומים דכתיב: (בראשית ג:כא) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתִנּוֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם, אף אתה הלבש ערומים. הקב"ה ביקר חולים, דכתיב: (בראשית יח:א) וַיִּקְרָא אֱלֹהֵי ה' בְּאֵלֵי מֶמְרָא, אף אתה בקר חולים. הקב"ה ניחם אבלים, דכתיב: (בראשית כה:יא) וַיְהִי אַחֲרַי מוֹת אַבְרָהָם וַיִּבְרַךְ אֱלֹהִים אֶת-יִצְחָק בְּנֵו, אף אתה נחם אבלים. הקב"ה קבר מתים, דכתיב: (דברים לד:ו) וַיִּקְבְּרֵנּוּ אוֹתוֹ בְּגִל, אף אתה קבור מתים.

סוטה יד.

Chazal understand this as an imperative to identify God's actions in this world and endeavor to copy them.

21. והמצוה השמינית היא שצונו להדמות בו יתעלה לפי יכלתנו והוא אמרו והלכת בדרכיו. וכבר כפל צווי זה ואמר ללכת בכל דרכיו. ובא בפירוש זה מה הקדוש ברוך הוא נקרא רחום אף אתה היה רחום, מה הקב"ה נקרא חנון אף אתה היה חנון, מה הקב"ה נקרא צדיק אף אתה היה צדיק, מה הקב"ה נקרא חסיד אף אתה היה חסיד. וזה לשון ספרי. וכבר נכפל הצווי הזה בלשון אחר ואמר אחרי ה' אלקיכם תלכו. ובא בפירוש גם כן שענינו להדמות בפעולות הטובות והמדות החשובות שיתואר בהם האל יתעלה על צד המשל יתעלה על הכל עליו רב.

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה ח

The Rambam defines this mitzva as the imperative to focus on the middot with which God is identified and His actions in the world and use them as a model for ethical behavior⁴.

- APPROACH 3:** We should reach out to others with kindness EVEN when they are totally undeserving (and we do not empathize, let alone agree with them) since this is the manner in which God runs the world. Imitating His middot connects us to the divine and make us more Godly.

3. More on this in the following shiur.

4. Note that the Rambam is very careful never to say that these are the middot OF Hashem but rather those by which He is called by man. This is in accord with the Rambam's insistence that we must either describe God negatively, defining what He is not, or describe the ways in which we understand His actions.

C] V'ASITA HAYASHAR VEHATOV

22. וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה' לְמַעַן יֵיטֵב לְךָ וּבָאתָ וּגְרַשְׁתָּ אֶת-הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם: (רש"י - זו פשרה, לפני משורת כהן.)

דברים ו'יח

There is a separate mitzva to 'do the correct and good' in God's eyes. This will broadly impact the way in which we treat others, including a recognition that we must often go beyond the letter of the law and subdue our (justified) sense of entitlement notwithstanding of the bad behavior of others.

APPROACH 4: The Torah demands from us a commitment to fairness, forbearance and going beyond the letter of the law.

D] TO RECOGNIZE THE SEGULA IN EVERY JEW

23. ומה שכתב מר לתמוה עלי במה שאני מקרב את הכל, גם את פושעי-ישראל, כדי להחזירם ידע הדר"ג, ששני דברים עיקריים ישנם שהם יחד בונים קדושת-ישראל וההתקשרות האלהית עמהם. **הא' הוא סגולה**, כלומר טבע הקדושה שבנשמת ישראל מירושת אבות והסגולה הוא כוח קדוש פנימי מונח בטבע-הנפש ברצון ד', כמו טבע כל דבר מהמציאות שאי-אפשר לו להשתנות כלל **והב' הוא ענין-בחירה** - זה תלוי במעשה הטוב ובתלמוד-תורה.

החלק של הסגולה הוא הרבה, באין ערוך כלל, יותר גדול וקדוש מהחלק התלוי בבחירה, אלא שברית כרותה היא שהסגולה הפנימית לא תתגלה בזמן הזה כי אם לפי אותה המדה שהבחירה מסייעה את גילוייה. על כן הכל תלוי לפי רוב המעשה וקדושה האמונה ותלמוד-תורה.

והשי"ת, הנהוג בחסדו בכל דור, מסדר הוא את סדרי הנשמות הצריכות להופיע בעולם: לפעמים כוח-הבחירה מתגבר וכוח-הסגולה עומד במצב ההעלם ואינו ניכר. ולפעמים כוח-הסגולה מתגבר וכוח הבחירה עומד במצב הנעלם. וכל עיקרה של ברית-אבות, שאיננו פוסק אפילו כשתמה כבר זכות-אבות, הוא בא מצד כוח-הסגולה. ובעקבא-דמשיחא מתגבר ביותר כוח-הסגולה, שהוא תוכן "זוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בנייהם למען שמו באהבה". כלומר לא מצד הבחירה שהיא באה מצד המעשים הטובים שבבנים ומצד התשובה, אלא למען שמו, המתגלה ע"י זכירת חסדי אבות.

אמנם לפעמים מתגבר חושך כזה שמפסיק את הופעת הסגולה גם כן. אבל זה אי-אפשר כי אם במי שבא למדה זו להיות חס וחלילה שונא את ישראל ודורש רעה להם בפועל ובצפיית-הלב, כמו המינים שמפרש הרמב"ם בה' תפלה שהיו מצירים לישראל וגם זה היה קשה לחכמים מאד לתקן. על כן הכריז רבן גמליאל: כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת המינים", והוצרך לתקנה דווקא שמואל הקטן שהיה נקי מכל מידה של שנאה ... כדי שיכוין ביסוד הברכה דווקא על אותם שכבר אבדו את הסגולה כולה. ובדורנו נתרבו נשמות רבות שאע"פ שהן שפלות מאד בענין-הבחירה ועל כן הם נגועים במעשים רעים רבים ובדעות רעות מאד ד' ישמרנו, מכל מקום אור-הסגולה מאיר בהם. ועל כן הם מחבבים מאד את כללות ישראל וחושקים בארץ ישראל ובכמה דברים טובים ויקרים מהמדות שהם באים מסגולת ישראל בטבע-נפשם הם מצוינים בהם.

אגרת תקנה, רב אברהם יצחק הכהן קוק לר' יעקב דוד וילובסקי (רידב"ז), 1913⁵

Rav Kook was challenged as to how he could relate so positively to non-observant Jews who often took harshly anti-religious positions. He responded that there are two distinct elements within the Jewish soul. These are (i) the 'Segula' of being part of Am Yisrael which draws its strength from the unbreakable covenant between God and the Avot; and (ii) the 'Bechira' - choosing to perform mitzvot and connect to Torah, which draws its strength from the unbreakable covenant between God and the Jewish People at Sinai. In some people, the religiously motivated 'bechira' is weak but the 'segula' connection to Am Yisrael and Eretz Yisrael is strong. In others the religious focus is strong but the feeling of connection to Am Yisrael and Eretz Yisrael is very weak. Rav Kook insists that we must connect to both types of Jew. Only when both elements are missing - in those rare Jews who actively hate Torah and the Jewish People - can we entirely reject them, and even then with humility.

APPROACH 5: Learning to love the indestructible Segula in every Jew, even when they choose to act badly in a way which undermines Torah and goes against what we consider to be the best interests of Klal Yisrael.

E] TO FOCUS ON THE NESHAMA IN EVERY JEW

24. והנה, על ידי קיום הדברים הנזכרים לעיל, להיות גופו נבזה ונמאס בעיניו, רק שמחתו תהיה שמחת הנפש לבדה, הרי זו דרך אשרה וקלה לבא לידי קיום מצות "ואהבת לרעך כמוך" לכל נפש מישראל - למגדול ועד קטן.

כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו, והנפש והרוח מי יודע גדולתו ומעלתו בשרשו ומקורו באלקים חיים. בשגם שכולן מתאימות, ואב אחד לכולנה. ולכן נקראו כל ישראל "אחים" ממש, מצד שורש נפשם בה' אחד רק שהגופים מחולקים. ולכן, העושים גופם עיקר ונפשם ספלה - אי אפשר להיות אהבה ואחווה אמיתית ביניהם, אלא התלויה בדבר לבדה.

5. For the full letter see <https://asif.co.il/wp-content/uploads/2024/12/3.-21-41.pdf>

וזהו שאמר הלל הזקן על קיום מצוה זו: "זהו כל התורה כולה, ואיך פירושה הוא כו". כי יסוד ושושן כל התורה הוא להגביה ולהעלות הנפש על הגוף מעלה מעלה עד עיקרא ושרשא דכל עלמין, וגם להמשיך אור-אין-סוף ברוך-הוא בכנסת ישראל..... דהיינו, במקור נשמות כל ישראל, למהוי אחד באחד דוקא, ולא כשיש פירוד חס ושלוש בנשמות....

ומה שכתוב בגמרא שמי שרואה בחבירו שחטא מצוה לשנאותו, וגם לומר לרבו שישנאהו, היינו - בחבירו בתורה ומצות וכבר קיים בו מצות "הוכח תוכיח את עמיתך" - עם שאתך בתורה ובמצות, ואף-על-פי-כן לא שב מחטאו, כמו שכתוב בספר חרדים. אבל מי שאינו חבירו ואינו מקורב אצלו, הנה על זה אמר הלל הזקן: "הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום וכו', אוהב את הבריות ומקרבן לתורה". לומר, שאף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו, ולכן נקראים בשם "בריות" בעלמא - צריך למשכן בחבלי עבודת אהבה, וכולי האי ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה'; והן לא, לא הפסיד שכר מצות אהבת ריעים.

וגם המקורבים אליו והוכיחם ולא שבו מעונותיהם שמצוה לשנאותם, מצוה לאהבם גם כן! ושתיהן הן אמת: שנאה מצד הרע שבהם, ואהבה מצד בחינת הטוב הגנוז שבהם, שהוא ניצוץ אלקות שבתוכם המחיה נפשם האלקית. וגם, לעורר רחמים בלבנו עליה, כי היא בבחינת גלות בתוך הרע מסטרא אחרא הגובר עליה ברשעים, והרחמנות מבטלת השנאה ומעוררת האהבה, כנדע ממה שכתוב: "יעקב אשר פדה את אברהם".

ולא אמר דוד המלך עליו השלום: "תכלית שנאה שנאתים וגו'", אלא על המינים והאפיקורסים, שאין להם חלק באלהי ישראל, כדאיתא בגמרא ריש פרק ט"ז דשבת:

ספר התניא - חלק ראשון - פרק לב

The Ba'al HaTanya encourages us to see all others as souls and not just bodies since, as souls, we are all manifestations of the same super-soul of Knesset Yisrael/Malchut. In practical terms, those who seem distant and anonymous to us should be viewed with love and a desire to bring them closer to God and each other. Those who are already close to us - our chaverim - can be engaged in relationships which can simultaneously bring us to reject their actions (assuming we have been able to give them true and loving tochacha, which they spurned) at the same time as loving the Godly essence of their soul. Even for those who really are 'reshaim', we should view their wicked choices as caused by an external dark force which has effectively overwhelmed their neshama, sending it into 'galut'. This will arouse our rachamim which can restore our love for them.

APPROACH 6: Learning to identify others as souls which have been negatively impacted by yetzer hara seated in the body. Thus, even when they behave badly and we reject their actions as unacceptable, we simultaneously embrace the divinity of their souls.

F] CREATING A UNITY OF SOULS TO PROMOTE A UNITY OF GOD

25. קודם תפלת שחרית יקבל עליו מ"ע של ואהבת לרעך כמוך [הכוונות]:

מגן אברהם סימן מו הקדמה

The Magen Avraham cites a custom of the Ari z'l to accept upon ourselves before tefilla the mitzva of Ahavat Re'im.

26. צריך שיקבל עליו מצות ואהבת לרעך כמוך ויכוון לאהוב כל אחד מבני ישראל כנפשו. כי על ידי זה תעלה תפילתו כלולה מכל תפילות ישראל ותוכל לעלות למעלה ולעשות פרי. צריך כל א' וא' לכלול עצמו כאילו הוא אבר אחד מן החברים שלו. ואם יש איזה חבר מהם בצרה צריכים כולם לשתף עצמם בצערו או מחמת חולי או מחמת בנין ח"ו, ויתפללו עליו. וכן בכל תפילותיו וצרכיו ודבריו ושתף את חבירו עמו. ומאוד הזהירני מורי ז"ל בענין אהבת החברים שלנו, של חברתינו.

ר' חיים ויטאל - שער הכוונות (ירושלים תרס"ב) א:

R. Chaim Vital explains that this acceptance enables our tefillot to penetrate to the heavens. Essentially, we should see ourselves as one cell in a larger entity in which other Jews are also a micro-components. As such, our health and success is dependant on the health and success of others, for whom we must daven.

27. ... גם יקבל עליו קודם כל תפלה מצות ואהבת לרעך כמוך ויכוין לאהוב את כל אחד מישראל כנפשו. כי אם חס ושלוש יש פירוד לבבות ישראל למטה, אז גם למעלה אין התאחדות. אבל התאחדות בגופיהן שלמטה גורם התאחדות ודבקות נפשותיהן למעלה. ועל ידי זה גם תפלותיהן מתאחדות ואז בהיות תפלותיהן כלולות יחד היא רצויה לפניו יתברך שמו.

קיצור שולחן ערוך סימן יב סעיף ב

This custom is ruled by the Kitzur Shulchan Aruch and recommended before each tefilla. The acceptance of love for others will ultimately lead to a Unity of God.

APPROACH 7: The unity of the collective Jewish soul reflects the Unity of God. As such, before we daven (thereby also effecting a Unity within the Sefirot), we should wholeheartedly embrace all other Jews so as to unite below that which we are working to unite above.